

Handläggare
Jenny Bäck
Telefon: 08-50814919**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2025-06-12

Remiss av Stockholms stads kemikalieplan 2025–2031

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2025/145

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat förslag till ny kemikalieplan för perioden 2025–2031. Den beskriver hur staden ska arbeta med målet ”Ett giftfritt Stockholm” som finns i Miljöprogram 2030. Kemikalieplanen är uppdelad i sju målområden: *Upphandling och inköp, Bygg- och anläggningsmaterial, Stadens kemikaliehantering, Växtskyddsmedel, Tillsyn och kontroll, Miljögiftsövervakning, Särskilt känsliga grupper.*

Stadsdelsförvaltningen anser att den nya kemikalieplanen kommer utgöra ett bra stöd i det fortsatta arbetet. Med ett ökat fokus på upphandling och inköp inom både kemikalieplanen och i miljöprogrammet föreslår stadsdelsförvaltningen en centralt framtagna utbildning riktad till inköpare och upphandlare. Avseende målsättningen att fasa ut platsgjutet gummi från förskolor vill förvaltningen lyfta behovet av att hitta alternativ som erbjuder en fortsatt god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Stockholms stads kemikalieplan 2025–2031 till stadens alla nämnder och bolag samt till ett stort antal myndigheter, föreningar och branschorganisationer. Remissen ska vara besvarad senast den 23 juni 2025.

Stockholms stads kemikalieplan 2025–2031 kommer efter sitt antagande att ersätta innevarande kemikalieplan som gällde för perioden 2020–2023. Den nya kemikalieplanen är framtagna utifrån

det nya miljöprogrammet, *Miljöprogram 2030*, som antogs hösten 2024.

Stadsdelsförvaltningen har i ett tidigare skede svarat på en förvaltningsremiss om den nya kemikalieplanen (dnr EÄV 2024/534).

Ärendet

Stockholms stads kemikalieplan 2025–2031 är en handlingsplan framtagen för att beskriva hur staden ska arbeta med målet *Ett giftfritt Stockholm* i Stockholms stads miljöprogram 2030. Målet om ett giftfritt Stockholm grundas på Sveriges nationella miljökvalitetsmål *Giftfri miljö*, där målbilden är att halterna av naturfrämmande ämnen och miljögifter är så pass låga att de inte utgör ett hot mot människors hälsa och den biologiska mångfalden.

Kemikalieplanens utformning

Den nya upplagan av kemikalieplanen kommer att få digital utformning och utgöras av en webbplats.

Kemikalieplanens innehåll

Det övergripande syftet med kemikalieplanen är att minska mängden skadliga kemikalier som förekommer inom stadens verksamheter. Skadliga kemikalier kan hittas i olika typer av varor som textilier, datorer, plastartiklar eller byggmaterial. Det kan också ingå i städkemikalier eller bekämpningsmedel för exempelvis ogräs.

Barn, unga och kvinnor i barnafödande ålder är identifierade som särskilt känsliga grupper då vissa kemikalier kan påverka utvecklingen hos barn, unga och foster. Några ämnesgrupper pekas ut som särskilt prioriterade: PFAS, bisfenoler, ftalater och mikroplaster.

Kemikalieplanen är uppdelad i sju verksamhetsområden med sammanlagt 26 åtgärder. De sju verksamhetsområdena är:

1. Upphandling och inköp
2. Bygg- och anläggningsmaterial
3. Stadens kemikaliehantering
4. Växtskyddsmedel
5. Tillsyn och kontroll
6. Miljögiftsövervakning
7. Särskilt känsliga grupper

Under varje målområde finns åtgärder där ansvariga förvaltningar anges. Jämfört med föregående kemikalieplan är målområdena samma, men med undantaget att man tagit bort målområdet Information och dialog. Stadsdelsförvaltningar har, tillsammans med andra berörda förvaltningar och bolag, ansvar inom målområde

1, 2, 3, 4 och 7. För mål 5 ansvarar miljöförvaltningen och mål 6 miljöförvaltningen och Stockholm Vatten och Avfall AB. Nedan följer en sammanfattning av de mål och åtgärder som berör stadsdelsförvaltningar.

Upphandling och inköp

Upphandlingar och inköp ses som viktiga verktyg i arbetet med att minska förekomsten av farliga kemikalier i verksamheterna. Målområdet innehåller tre åtgärder där ansvaret ligger på alla upphandlande förvaltningar och bolag:

- Beakta kemikalieaspekter i risk- behovs- och marknadsanalys
- Kemikaliekrav ska ställas och följas upp i relevanta upphandlingar
- Beakta kemikalieaspekter under avtalstiden och vid avrop

Åtgärderna går ut på att förvaltningar och bolag vid behovs- och marknadsanalyser, upphandlingar och avtalsförvaltning ska ta hjälp av Kemikaliecentrum för att få in kemikalieaspekten och ställa relevanta krav. Personal som köper in varor från avtalen ska ges möjlighet att välja de alternativ som har minsta möjliga kemikalierisker.

Bygg- och anläggningsmaterial

Bygg- och anläggningssektorn är den bransch där användningen av farliga kemikalier är störst. Därför är det viktigt att noga följa vilka material som används vid bygg- och anläggningsentreprenader. Målområdet har fyra åtgärder där ansvaret ligger hos samtliga byggande/anläggande förvaltningar och bolag. Stadsdelsförvaltningar ingår i denna kategori genom anläggning av exempelvis parker. Åtgärderna är:

- Ställa krav på innehåll och dokumentation av bygg- och anläggningsmaterial
- Ställa krav på miljökompetens och rutiner som understödjer kemikaliesmarta val av bygg- och anläggningsmaterial
- Följa upp stadens kemikaliekrav på bygg- och anläggningsmaterial
- Testa och utveckla bygg- och anläggningsmaterial

Åtgärderna uppnås genom att använda Byggvarubedömningen och ställa relevanta krav på miljökompetens i upphandling av entreprenader. Varje förvaltning och bolag ska ha fastlagda rutiner för uppföljning av avtalskrav. För att främja utveckling av nya byggmaterial ska det finnas möjlighet att med stöd av Kemikaliecentrum agera testbädd för nya material.

Stadens kemikaliehantering

En säker kemikaliehantering innefattar att förteckna kemiska produkter, hantera produkterna på ett säkert sätt samt att aktivt arbeta med att fasa ut farliga ämnen. Målområdet om stadens kemikaliehantering har två åtgärder som berör samtliga förvaltningar och bolag:

- Inventera, dokumentera och rapportera i Chemsoft
- Aktivt substituera kemiska produkter

Åtgärderna handlar om att fortsätta arbeta med Chemsoft för att inventera och dokumentera vilka kemikalier som används i stadens verksamheter. Chemsoft används också för att arbeta med substitution, det vill säga regelbundet se över om kemikalier med farliga egenskaper kan bytas ut till mindre farliga alternativ. Det finns också en åtgärd som handlar om att öka återvinningen av kemiskt avfall. För denna åtgärd ansvarar Kemikaliecentrum.

Växtskyddsmedel

Växtskyddsmedel är bekämpningsmedel som används vid exempelvis ogräsbekämpning eller för att skydda växter mot olika former av skadegörare. Under detta målområde finns åtgärden:

- Sköta parker, grönområden, fastigheter och andra offentliga ytor utan användning av växtskyddsmedel

För genomförande delas ansvaret av stadsdelsförvaltningarna, idrottsförvaltningen, kyrkogårdsförvaltningen och alla byggande och anläggande förvaltningar och bolag. Målet innebär att kemisk bekämpning ska undvikas. Istället ska i första hand förebyggande åtgärder utföras och i andra hand termiska metoder. Kemisk bekämpning kan övervägas i undantagsfall där alternativa metoder inte bedöms fungera.

Tillsyn och kontroll

För detta målområde ansvarar miljöförvaltningen, genom sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och livsmedelskontroll.

Miljögiftsövervakning

För målområdet om miljögiftsövervakning ansvarar miljöförvaltningen och till viss del även Stockholm Vatten och Avfall AB. Stadsdelsförvaltningen påverkas inte av åtgärderna.

Särskilt känsliga grupper

Inom detta målområde har man identifierat barn, unga och kvinnor i barnafödande ålder som särskilt känsliga grupper. Dessa har valts ut eftersom barn och unga som fortfarande utvecklas är särskilt känsliga för farliga ämnen. Allra känsligast är barnet innan det föds,

varför skydd av gravida kvinnor och kvinnor i barnafödande ålder är särskilt angeläget. Målområdet innehåller sex åtgärder, varav stadsdelsförvaltningarna tillsammans med andra berörda förvaltningar ansvarar för tre:

- Utbilda, genomföra och följa upp arbete enligt vägledningarna för kemikaliesmarta förskolor, skolor och fritidshem
- Inventera anläggningsmaterial och lekutrustning på förskolegårdar, skolgårdar, lekplatser och parklekar
- Genomför och följ upp åtgärder enligt vägledningarna för hållbara arbetsplatser

De första två åtgärderna kopplar till arbetet med kemikaliesmart förskola medan den sista kopplar till arbetet med hållbar arbetsplats. Inventeringen av förskolegårdar ska ske av fastighetsägare i samråd med stadsdelsförvaltningen och kemikaliecentrum. Särskilt fokus ligger på att inventera konstgräs, platsgjutet gummi och material som misstänks innehålla skadliga kemikalier.

Ärendets beredning

Remissvaret har beretts inom Avdelning HR, stab och stadsmiljö .

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen välkomnar den nya kemikalieplanen och anser att den kommer utgöra ett bra stöd i det fortsatta arbetet. Stadsdelsförvaltningen vill lämna följande synpunkter:

Genom nya miljöprogrammet finns ett ökat fokus på inköp och upphandling, något som också märks i kemikalieplanen. Detta innebär att det finns behov av kompetensutveckling bland upphandlare och inköpare. Visst stödmaterial finns redan, men ett behov finns av att utveckla detta och även i större utsträckning nå ut med materialet. Stadsdelsförvaltningen anser att det vore lämpligt om det från centralt håll anordnades återkommande utbildningstillfällen som riktar sig till personer som arbetar med inköp och upphandling. Dels för att informera om målsättningarna i kemikalieplanen, dels för att på en konkret nivå visa hur lämpliga krav kan sättas eller hur man gör bra val vid inköp. Detta behövs särskilt kopplat till kemikalieplanen men skulle också kunna kombineras med mål om cirkularitet, klimatpåverkan, biologisk mångfald och eventuellt andra aspekter som tas upp i miljöprogrammet med koppling till inköp och upphandling. Detta för att ge en samlad bild av hur verksamheter kan arbeta med hållbara inköp och upphandlingar.

Avseende arbetet med byggvarubedömningen vill stadsdelsförvaltningen också lyfta att det vore fördelaktigt om alla

stadsdelsförvaltningar tillämpar samma rutiner för hur och när loggning ska ske. Detta för att underlätta framtida behov av att spåra var olika typer av material har byggts in.

Barnrättsperspektiv

Stadsdelsförvaltningen bedömer att kemikalieplanen tar tillvara barnrättsperspektivet i och med att barn identifieras som en särskilt känslig grupp som ska skyddas från skadliga kemikalier.

Tillgänglighet

Stadsdelsförvaltningen ser en viss risk för minskad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att byta ut ytor med platsgjutet gummi mot mer naturliga material.

Stadsdelsförvaltningen vill lyfta vikten av att alternativa material som också uppfyller krav på tillgänglighet undersöks.

Klimat och miljö

Förslaget till ny kemikalieplan är en viktig del i att implementera Miljöprogram 2030 och gynnar därigenom stadens arbete med klimat och miljö.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Carina Idenfors
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Bilaga – Stockholms stads kemikalieplan 2025-2031
2. Tjänsteutlåtande – Stockholms stads kemikalieplan 2025-2031